THE ISRAELITE PRESS of Western Canada. The only Jewish Newspaper

ייִדישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA

Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg Manitoba

די אָרגאַניזירטע פאַרמערס פאַר אַ צוואַנג-פּול

דער באַזוך פון אהרן סאַפּירא, דעם פאָטער פון דעם "ווייץ-פּול, אין מערב קאַנאַדע לעצטן האַרבסט, איז געווען פאַרבונדן מיט זיין פּראָפּאַגאַנדע "הונדערט פּראָצענטיקן פּול", — פאַר אַ צוואַנג-פּול, דורך אַ רעגירונגס געזעץ.

דער אַרגומענט פאַר אַזאַ געזעץ איז אַ גאַנץ שטאַרקער. די פאַרמערס וואָס שטייען אויסער'ן פּול געניסן פון די העכערע פּרייזן וואָס זיינען אַ פּועל-יוצא פון פולס קאָנטראָל פון ס'מאַרק. גלייכצייטיק שעדיקן זיי אָבער דעם פּול דערמיט, וואָס זיי שטערן אים אין ס'פּולשטענדיקן קאָנטראָל, — און דערפאַר דאַרפן זיי געצוואונגען ווערן צו ווערן מיטגלידער פון ס'פּול, ווען נאָר צוויי דריטל פון די פּראָדוצירער פון דעם באַטרעפנדיקן פּראָדוקט זיינען פאַר'ן פּול.

נאַטירלאַך, האָט דער פּלאַן אַרויסגערופן אַ סך קעגנערשאַפט, און צווישן די קעגנער איז געווען אפילו דער פּרעזידענט פון ס'ווייץ-פּול אַליין. די פראַגע איז געווען, וואָס וועלן דערויף זאָגן די פאַרמערס.

מען האָט געקאָנט דערוואַרטן, אַז די גרויסע שוועריקייטן וואָס דער ווייץ-פּול מאַכט לעצטנס דורך וועט אָפּקלאַן דעם ענטוזיאַזם פון די פאַרמערס צום פּול פּלאַן בכלל, און באַזונדערס פאַרשאַרפן די קעגנערשאַפט צום פּלאַן פון אַ הונדערטפּראָצענטיקן צוואַנג-פּול.

די נאָר-וואָס אָפּגעהאַלטענע אין סאַסקאַטון קאָנווענשאָן פון דער סאַסקאַטשעוואַנער סעקציע פון די "פאַראייניקטע פאַרמערס פון קאַנאַדע" האָט אָבער דערוויזן, אַז דער צוטרוי פון די פאַרמערס צום פּול האָט זיך אויף אַ האָר ניט פאַרקלענערט. אדרבא, זיי וויסן אים נאָך איצט פאַרשטאַרקען און באַפעסטיקן, און אויסשפּרייטן דעם פּול פּלאַן אויך אויף די אַנדערע תבואות וואָס זיי פּראָדוצירן.

פון די קאַרגע פינף הונדערט דעלעגאַטן וואָס האָבן זיך באַטייליקט אין דער קאָנווענשאָן, האָבן בלויז איינער פון הונדערט געשטימט קעגן דער רעזאָלוציע פון אַ צוואַנג-פּול. די רעזאָלוציע פאָדערט, אַז פופצן פּראָצענט פון די פּראָדוצירער פון וועלכן ס'איז פּראָדוקט זאָלן קאָנען פאָדערן אַן אָפּשטימונג צווישן די פּראָדוצירער וועגן אַ פּול פאַר דעם באַטרעפנדיקן פּראָדוקט, און, אויב צוויי-דריטל פון אַלע פּראָדוצירער וועלן זיין צו גונסטן פון אַ פּול, זאָל אַ פּול אָרגאַניזירט ווערן אונטער דעם אייפזיכט פון דער רעגירונג, און אַלע פּראָדוצירער זאָלן מוזן פאַרקויפן זייערע פּראָדוקטן דורך אים.

דער דאָזיקער באַשלוס איז מע רוזיג אַ דעמאָנסטראַציע פון דעם צוטרוי פון די פאַרמערס צום ווייץ-פּול און זייער גרייטקייט צו שטיין הינטער אים איצט. ווען ער ווערט אַטאַקירט פון אַלע זייטן, און ווען פאַרזוכן ווערן אפשר געמאַכט צו רואינירן אים. דער באַשלוס איז מער ווי דאָס: ער איז אַ וויכטיקער שריט אויפ'ן וועג צו דער פאַרווירקלאַכונג פונ'ם הונדערט פּראָצענטיקן פּול פּלאַן.

עס וועט איצט פאַרבלייבן פאַר די פּראָווינציעלע רעגירונגען פון די פּריירי פּראָווינצן דורכצופירן דעם געהערקן געזעץ, ווען די פאַרמערס פאַרלאַנגען. די רעגירונגען האָבן שוין אַנערקענט די וויכטיקייט פונ'ם ווייץ-פּול, און, גאַראַנטירנדיק צו די בענק די אַוואַנסן וואָס זיי האָבן געמאַכט צום פּול, האָבן זיי דערמיט געגעבן דער קערפּערשאַפט זייער אַפּיציעלע אַנערקענונג. איצט וועלן זיי די דאָזיקע אַנערקענונג דאַרפן אויסדריקן אין מער ממשות'דיקער געזעצגעבונג, וואָס איז נויטיק פאַר דער באַפעסטיקונג פונ'ם ווייץ-פּול און אַנדערע פּולן וואָס וועלן אָרגאַניזירט ווערן, און דער דערמעגלעכונג, אַז זיי זאָלן אויף דעם ווירקזאַמסטן אופן קאָנען דורככפירן זייער אויפגאַבע.

די קאָנווענשאָן אין סאַסקאַטון האָט טאַקע באַשלאָסן קעגן דעם אַריינטרעטן פון דער פאַרמערס קערפּערשאַפט אין פּאָליטיק. דאָך היינט אָפּ יעדע פון די דריי פּראָווינציעלע רעגירונגען פון די פּריירי פון די פאַרמערס, און זיי וועלן ניט קאָנען איגנאָרירן דעם אויסגעשפּראָכענעם וואונש פון די סאַסקאַטשעוואַנער פאַרמערס.

דערמיט וועט געמאַכט ווערן נאָך אַ שריט אין דער ריכטונג פון דער פאַרווירקלאַכונג פון סאַפּיראַ'ס גרעסערן פּול פּלאַן. נאָך דעם צוואַנג פּול אין די פּריירי פּראָווינצן דאַרף קומען דער אַלגעמיינער קאַנאַדער פּול און דער אַלוועלטלאַכער פּול וואָס זאָ לקאָנטראָלירן דעם מאַרק פאַר די פאַרמערס פון גאַר דער וועלט.

דערמיט וועט געמאַכט ווערן אַ סוף ניט בלויז צו דער קאָנקורענץ צווישן פאַרמער און פאַרמער, נאָר אויך צו דער קאָנקורענץ צווישן די פאַרמערס פון איין לאַנד און דעם צווייטן. די פאַרמערס וועלן דאַן קאָנען געניסן די פולע פּרוכט פון זייער פּראַצע, ניט דאַרפנדיק טיילן זיך מיט די ספּעקולאַנטן וואָס לעבן אויף זייער קאַרק.

די קוואָטע פאַר קאַנאַדע

אַלבערט דזשאָנסאָן, פּאַרזיצער פון דער אימיגראַציע קאָמיסיע פון אַמעריקאַנער קאָנגרעס, האָט אַביסל אויסגעבעסערט דעם קוואָטע פּראָיעקט פאַר אַמעריקאַנער לענדער וואָס איז אַנומלט אַריינגעטראָגן געוואָרן. ער שלאָגט איצט פאָר אַ ביל, לויט וועלכן די קוואָטע פון אַלע אַמעריקאַנער לענדער וועט זיין 76,074 אַ יאָר. דערפון וועט קאַנאַדע און ניו-פאונדלענד קריגן אַ קוואָטע פון 67,556, און אַלע אַמעריקע אַמעריקאַנער לענדער — ווייניקער ווי ניין טויזנט.

דזשאָנסאָן איז גאַנץ זיכער, אַז דאָס הויז וועט גונהייסן זיין ביל, און עס זעט אויס, אַז ער מאַכט ניט קיין טעות. די שטימונג קעגן דער מעקסיקאַנער און דרום אַמעריקאַנער אימיגראַציע איז זייער שטאַרק אין די שטאַטן, און דער פּלאַן, וואָס מאַכט כמעט אַ סוף צו דער דאָזיקער אימיגראַציע, גלייכצייטיק ניט באַווירקנדיק קאַנאַדע, מיט וועלכער מען וויל זיך ניט באַזונדערס איינרייסן, האָט די בעסטע שאַנסן אָנגענומען צו ווערן.

קאַנאַדע וועט פון דער קוואָטע אונטער די איצטיקע באַדינגונגען ניט ליידן. דער יערלאַכער דורכשניט פון קאַנאַדער איבערוואַנדערונג אין די שטאַטן איז איצט אַרום זעכציק טויזנט, — דאָס הייסט, נאָך ווייניקער ווי די קוואָטע באַשטימט אין דזשאָנסאָנס ביל.

אָבער דאָס מיינט נאָך ניט, אַז אין קאַנאַדע וועט מען סימפּאַטיזירן מיט דעם ביל. זיכער וועלן קאַנאַדער בירגער פילן זיך געקרייַנקט. וואָס מען שטעלט זיי אויך אַוועק אין דער קאַטעגאָריע פון אומגעוואונשענע, פון וועלכע מען קאָן נאָר דערלויבן אַ באַשטימטע צאָל אַ יאָר איינצוואַנדערן אין די שטאַטן.

מען וועט דאָ זיכער אויך געמען אין אָנבאַטראַכט, אַז דאָס קאָן ערשט זיין דער אָנהויב פאַר ווייטערדיקע באַשרייַנקונגען. באַלד ווי דער פּרינציפּ פון קוואָטאַ וועט שוין אָנגענומען ווערן אויף קאַנאַדער אימיגראַציע, קאָן די קוואָטאַ ביסלאַכווייז אַלץ מער און מער באַשרייַנקט ווערן, — און דאָס איז וואָס מען דאַרף דערוואַרטן פון דזשאָנסאָנס ביל.

פאַרוואָס שווייגן מיר?

פון דר. יצחק שפּירא

(צו דער לאַגע פון די אידן אין פּוילן)

רומעניע און פּוילן זיינען שכנות'דיקע לענדער ניט בלויז געאָגראַפיש, נאָר אויך אין זייער באַציאונג צו די אידישע בירגער פון לאַנד. דאָ און דאָרט גייט אַן אַ פאַרביסענער קאַמף קעגן דער אידישער שער באַפעלקערונג.

און דאָך: ווי פאַרשידן זיינען די קאַמפּמעטאָדן, וואָס ווערן דאָ און דאָרט אָנגעוואָנדעט!

מען זעט בחוש: אַט זיינען צוויי פעלקער, וואָס האַנגלען זיך מיט איין-אַנדערן דעמזעלבן פּראָבלעם — מיט דער ווירטשאַפטלאַכער און פיזישער, פאַרניכטונג פון זייער אידישער באַפעלקערונג — אין אָבער איין פאַלן אַ וויסטע קאַליקע און ס'גייט אים ווי מיט אַ שטריק אויסן פעך, דאָס אַנדערע אָבער פאַרשטייט אַן עסק און ס'איז ממש "כמשחל ביניתא מחלי בא" — ווי אַ האָר אויס דער מילך.

יאָ, בעת די רומעניש מעטאָדן רופן ביי אייך כמעט אַרויס אַ רחמנות שמייכל צו זייער אַלטמאָדישקייט און אָפּגעשטאַנענקייט, דערוועקן אין אייך די מעטאָדן פון פּוילן דאָס געפיל פון אמת'ער באַוואונדערונג.

זעט אַליין: אין רומעניע שפּאַלט מען אידישע קעס, וואָרפן מען אידישע פאַס-קאַזשירן פון לויפנדיקע איינזנאַנצונגען, ראַבירט מען אידישע געשעפטן און פאַרבענט מען אידישע הייזער. טומלט זיך אין לאַנד, לויפן טעלעגראַמען אין אַלע עקן וועלט און די רעגירונג מוז נעבאַך אָפּלייקענען, בעטן מחילה, אָפּזאָגן פאַר ליצייר-פּרעפעקטן און דערצו נאָך באַקומען אַ חיבש ביסל שונאים אין דער אייגענער סטודענטשאַפט, צווישן דער אייגענער אינטעליגענץ.

און דער רעזולטאַט? מיר האָבן לייד דער ניט קיין סטאַטיסטישע מאַטעריאַלן אויבער די אידישע קרבנות פונם רומעניש שען אַנטיסעמיטיזם. מיר ווייסן ניט, ווי גרויס עס איז דאָרט דער יערלאַכער "געווינס" אין רעדוצירטע אידישע לעבנס און עקזיסטענצן.

אויף יערן פאַל איז קלאָר, אַז די דאָזיקע פאַגראָם-מעטאָדן זיינען ניט אויבן ריק פּרוכטבאַר. מיט אַ פאָר צענדליק אָדער אפילו אַ פאָר הונדערטער צעבראָכענע שאַרבנס און אָפּגעבערענטע הייזער אַ יאָר וועט מען פון אַ מיליאָן רומעניש אידן ניט אַזוי גיך פּטור ווערן. אין פאַרגלייך מיט'ן טומל און מיט דער בושה איז דער באַקטעריער רעזולטאַט פּשוט אַ נעבעכדיקער, אַ קלאָגעדיקער.

ווי אַנדערש אין פּוילן!

עקסצעסן, פּאָגראָמען? לא זכור ולא יפקד. פּוילן פאַרנעמט זיך ניט מיט אַזעלכע אַכ נאַרישקייטן. געווען אַ שטיק צייט, אין די ערשטע יאָרן פון דער פּוילישער זעלבשטענדיקייט, ווען ס'האָט זיך אויסגערוכט, אַז פּוילן נעמט אויף זיך דאָס פונם אייראָפּעיאישן פּאַגראָם-לאַנד, אָבער ס'איז געווען אַ טעות. פּוילן האָט זיך שנעל איבערצייגט, אַז די דאָזיקע וועגן ברייגנען אַי ניט קיין כבוד אַי זיי פירן ניט צום ציל. פּוילן האָט אויסגעפונען, אַז ס'זיינען פאַראַן פיל בעסערע, וויטקאָמעדיקע אָן, בעיקר, פיל אַ י ד ע ל ע ר ע מיטלען פאַר דער פאַרניכטונג פונ'ם פּוילישן אידנטום, איידער די פאַרטאַטשנע מיטלען פון פיזישן פּאָגראָם — און ווי ס'וויזן זיך אַרויס האָט זיך פּוילן ניט אָפּגענאַרט.

אין משך פון די לעצטע אַכט יאָר האָט די פּוילישע מלוכה ב א ו א ס ט ז י ר ג י ק פאַרניכטעט הונדערטער טויזן מער אידישע קעסיסטענצן, און דאָך: אין דער נאַנצער "צווייטער וועלט" האָט וועגן דעם אפילו אַ האָן קיין קרייע ניט געטאָן.

עפּעס שרייען דאָרט די אידן, אַז די שטייער-פּאָליטיק און נאָך מער די שטייער-פּראַקטיק פאַרניכטן בייזוויליק דוקא דעם אידישן קרעמער און סוחר. עפּעס רעדט מען דערפון, אַז די מאַנאָפּאָליזירונג און פאַרשטאַטלאַכונג פון גאַנצע ווירטשאַפט צווינגט וואַרצלען אויס ביזן גרונט הויפּטזעכלאַך אידישע עקזיסטענצן; אַז די אַלע הומאָנע און סאַציאַלע געזעצן, וואָס באַדאַרפן דעם אַלקאָהאָל-האַנדל, דעם תבואה-האַנדל, די צעכן פון בעלי-מלאכות און אַזוי ווייטער, האָבן אונטער די פרנסה-צווינגן דוקא פון דער אידישער באַפעלקערונג — אָבער ווער קאָן האָבן טענות צו געזעצן, ובפרט נאָך צו געזעצן, וואָס גייען אונטער אַזעלכע כשר'ע נע-מען ווי אינוואַליד-נאַרזאָרגונג, אַנאַרעפאָרס, נאַציאָנאַליזאַציע און דאָס גלייכן. אַלא מהי, ס'לייד דערפון די אידן, ווער-זשע ווייסט ניט, אַז ביי יעדער רע-פאָרם מיז אַ טייל דער באַפעלקערונג לייד'ן און וואָס קאָן מען טאָן, ווען די אידן זיינען נעבאַך קאַנצנטרירט אין אַזעלכע ווירטשאַפטסצווייגן, וואָס ביי יעדער "רעפאָרם" פאַלן דיי ערשטע קרבנות?

מען זעט בכן דעם בולט'ן חילוק צווישן פּוילן און רומעניע. אין רומעניע ניט מען זיך נאָך אָפּ מיט אַזאַ מיאָס'ער און אומ-פּראַקטישער אַרבעט, ווי פ אַ ג ר אַ מ ע ן, אַן עובדה, וואָס פאַרשוואַרצט דאָס פּנים און שעדיקט אין בעסטן פאַל אַ פאָר הונדערטער, אין פּוילן אָבער פאַר-ניכטעט מען יאָר-יערלאַך פילע צענדליק טויזנטער און מען געניסט נאָך דער-צו דעם גוטן שם פון מאָדערנע ווירט-שאַפטסרעפאָרמען.

ניין, פּוילן פּאָגראָמירט ניט, פּוילן ר ע פ אָ ר מ י ר ט און דער רעזולטאַט איז סיי אינערלאַך און סיי אויסערלאַך, סיי לגבי דער אידישער באַפעלקערונג אין לאַנד און סיי לגבי דער עפנטלאַכער מיי-נונג פון דער וועלט, אַן אומדערוואַרטע-טער דערפאָלג.

דאָס פּוילישע אידנטום, וועלכס ממש דעצימירט, אויפגעפרעסן מיט טויזנטער מייליער און פון טאָג צו טאָג ווערן נייע טויזנטער אידן אויבערגעגעבן אין די אַרעמס פון פאַראַוויפלונג און הונגער-טויט.

פּאַקטיש איז די לאַגע פון די פּוילישע אידן נאָך מער לאַמאַנטראַבל. איידער פון די אידן אין רוסלאַנד. דאָרט באַ-שטייט נאָך דיי האָפענונג פון איבערנאַנג צו אַרבעט, צו מלאכה, אַמעריקאַציע און לאַנדווירטשאַפט, אָן פּוילן אָבער איז אויך די דאָזיקע האָפענונג ניט. ווייל די פּוילישע "רעפאָרמען" שטרעבן ניט נאָר צו דער פאַרניכטונג פונם אידישן קרעמער און אַלע עקן וועלט און די רעגירונג מוז נעבאַך אָפּלייקענען, בעטן מחילה, אָפּזאָגן פאַר-ליצייר-פּרעפעקטן און דערצו נאָך באַקומען אַ חיבש ביסל שונאים אין דער אייגענער סטודענטשאַפט, צווישן דער אייגענער אינטעליגענץ.

און דער רעזולטאַט? מיר האָבן לייד דער ניט קיין סטאַטיסטישע מאַטעריאַלן אויבער די אידישע קרבנות פונם רומעני-שען אַנטיסעמיטיזם. מיר ווייסן ניט, ווי גרויס עס איז דאָרט דער יערלאַכער "גע-ווינס" אין רעדוצירטע אידישע לעבנס און עקזיסטענצן.

אויף יערן פאַל איז קלאָר, אַז די דאָ-זיקע פּאָגראָם-מעטאָדן זיינען ניט אויבן ריק פּרוכטבאַר. מיט אַ פאָר צענדליק אָדער אפילו אַ פאָר הונדערטער צעבראָ-כענע שאַרבנס און אָפּגעבערענטע הייזער אַ יאָר וועט מען פון אַ מיליאָן רומעניש אידן ניט אַזוי גיך פּטור ווערן. אין פאַר-גלייך מיט'ן טומל און מיט דער בושה איז דער באַקטעריער רעזולטאַט פּשוט אַ נע-בעכדיקער, אַ קלאָגעדיקער.

ווי אַנדערש אין פּוילן!

עקסצעסן, פּאָגראָמען? לא זכור ולא יפקד. פּוילן פאַרנעמט זיך ניט מיט אַזעל-עכ נאַרישקייטן. געווען אַ שטיק צייט, אין די ערשטע יאָרן פון דער פּוילישער זעלבשטענדיקייט, ווען ס'האָט זיך אויס-גערוכט, אַז פּוילן נעמט אויף זיך די דאָ-פונם אייראָפּעיאישן פּאָגראָם-לאַנד, אָבער ס'איז געווען אַ טעות. פּוילן האָט זיך שנעל איבערצייגט, אַז די דאָזיקע וועגן ברייגנען אַי ניט קיין כבוד אַי זיי פירן ניט צום ציל. פּוילן האָט אויסגעפונען, אַז ס'זיינען פאַראַן פיל בעסערע, וויטקאָמע-רע אָן, בעיקר, פיל אַ י ד ע ל ע ר ע מיטלען פאַר דער פאַרניכטונג פונ'ם פּוילישן אידנטום, איידער די פאַרטאַ-טשנע מיטלען פון פיזישן פּאָגראָם — און ווי ס'וויזן זיך אַרויס האָט זיך פּוילן ניט אָפּגענאַרט.

אין משך פון די לעצטע אַכט יאָר האָט די פּוילישע מלוכה ב א ו א ס ט ז י ר ג י ק פאַרניכטעט הונדערטער טויזן מער אידישע קעסיסטענצן, און דאָך: אין דער נאַנצער "צווייטער וועלט" האָט וועגן דעם אפילו אַ האָן קיין קרייע ניט געטאָן.

עפּעס שרייען דאָרט די אידן, אַז די שטייער-פּאָליטיק און נאָך מער די שטייער-פּראַקטיק פאַרניכטן בייזוויליק דוקא דעם אידישן קרעמער און סוחר. עפּעס רעדט מען דערפון, אַז די מאָנאָפּאָליזי-רונג און פאַרשטאַטלאַכונג פון גאַנצע ווירטשאַפט צווינגט וואַרצלען אויס ביזן גרונט הויפּטזעכלאַך אידישע עקזיסטענ-צען; אַז די אַלע הומאָנע און סאַציאַלע געזעצן, וואָס באַדאַרפן דעם אַלקאָהאָל-האַנדל, דעם תבואה-האַנדל, די צעכן פון בעלי-מלאכות און אַזוי ווייטער, האָבן אונטער די פרנסה-צווינגן דוקא פון דער אידישער באַפעלקערונג — אָבער ווער קאָן האָבן טענות צו געזעצן, ובפרט נאָך צו געזעצן, וואָס גייען אונטער אַזעלכע כשר'ע נע-מען ווי אינוואַליד-נאַרזאָרגונג, אַנאַרעפאָרס, נאַציאָנאַליזאַציע און דאָס גלייכן? אַלא מהי, ס'לייד דערפון די אידן, ווער-זשע ווייסט ניט, אַז ביי יעדער רע-פאָרם מיז אַ טייל דער באַפעלקערונג לייד'ן און וואָס קאָן מען טאָן, ווען די אידן זיינען נעבאַך קאַנצנטרירט אין אַזעלכע ווירטשאַפטסצווייגן, וואָס ביי יעדער "רעפאָרם" פאַלן דיי ערשטע קרבנות?

מען זעט בכן דעם בולט'ן חילוק צווישן פּוילן און רומעניע. אין רומעניע ניט מען זיך נאָך אָפּ מיט אַזאַ מיאָס'ער און אומ-פּראַקטישער אַרבעט, ווי פ אַ ג ר אַ מ ע ן, אַן עובדה, וואָס פאַרשוואַרצט דאָס פּנים און שעדיקט אין בעסטן פאַל אַ פאָר הונדערטער, אין פּוילן אָבער פאַר-ניכטעט מען יאָר-יערלאַך פילע צענדליק טויזנטער און מען געניסט נאָך דער-צו דעם גוטן שם פון מאָדערנע ווירט-שאַפטסרעפאָרמען.

ניין, פּוילן פּאָגראָמירט ניט, פּוילן ר ע פ אָ ר מ י ר ט און דער רעזולטאַט איז סיי אינערלאַך און סיי אויסערלאַך, סיי לגבי דער אידישער באַפעלקערונג אין לאַנד און סיי לגבי דער עפנטלאַכער מיי-נונג פון דער וועלט, אַן אומדערוואַרטע-טער דערפאָלג.

דאָס פּוילישע אידנטום, וועלכס ממש דעצימירט, אויפגעפרעסן מיט טויזנטער מייליער און פון טאָג צו טאָג ווערן נייע טויזנטער אידן אויבערגעגעבן אין די אַרעמס פון פאַראַוויפלונג און הונגער-טויט.

פּאַקטיש איז די לאַגע פון די פּוילישע אידן נאָך מער לאַמאַנטראַבל. איידער

די לעצטע טעג האָט די רעגירונג פאַר-ניט קאַסטן טייער און זי זאָל קאָנען קאָנ-קורירן מיט פּרעמדע פּאַרטיקע סחורות. געוויסע אַמעריקאַנער האָבן שוין צו דער דאָ-זיקער פּרעזידענטשאַפט זוכה געווען, און מיז זי בריוויס אַן אַלגעמיין אַן אַלע פעכער. דאָס זעלבע מוזן באַפרייט ווערן פון גרענץ-שטייער עס דראָעט איר ניט, קיין שום סכנה, זי האָט זיך אויף וועמען צו פאַרלאָזן. זי ווייסט שוין גאַנץ גוט, אַז ס'האָט ניט מער קיין זין, זיך צו שפּילן מיט קליינ-לאַכן בולגאַנינס אין אַ צייט, ווען איר אַרבעט ווערט אַזוי גרונטלאַך געטאָן דורך דער מאַשין מיט אַזוי גרויסן לאַסט און זיך גע-שלאָפן. דאָנענען מוז אַרויסגעלייגט ווערן שטיק שטייער אויף פּאַרטיקע פּרעמדע סחורות, וואָס קומען קאָנקורירן מיט אונ-זער אינדוסטריע. אַזאַ שטייער עקזי-סטירט כמעט אין אַלע לענדער, ווייל אַן אים וואָלט קיין נאַציאָנאַלע פאַבריקאַ-ציע ניט קאָנען ביישטיין קאָנען אימפּאָר-טירטע סחורות וואָס ווערן פריי פאַב-ריצירט אויף עקספּאָרט, אונזער אַריינפיר שטייער, האָט דערגרייכט בכלל נאָך צוועלף פּראָצענט פון ווערט, מוז דאָרט אַפּגערעכנט ווערן כדי צו דינען אַלס שוטץ. די רעגירונגס-קאַסע וועט פון דעם ניט לידן; ווייל זי איז אינטערעסירט איר ניקיה פון ערשט-קלאַסיקע אַרטיקלען, וואָס וועלן אַריינגעפירט ווערן אפילו ביי גרעסערע שטייערן. דער געברויכער וועט מערק, אויך ניט צאָלן שייערער, ווייל יעדע שטייערונג, פון פרייז וועט שאַפן אַ אי-נערלאַכע קאָנקורענץ און נייע פאַבריקן.

די באַדינגונגען פון טראַנספּאָרט מוזן אויסגעבעסערט ווערן. אונזער פאַרוואַל-טונג פון אייזנבאַן דאַרף פירן בעליקער פּראָדוקטן פון דער אייגענער פאַבריקאַ-ציע און אירע רויע מאַטעריאַלן. ו ו י פּרעמדע סחורות. אַזאַ גאַטערלאַכע שטי-צע גיט די רעגירונג דער נאַציאָנאַלער אינדוסטריע אין פיל מדינות, אגב, דאַר-פען געבויט ווערן נייע באַן-לייניען, כדי צו פאַרלייכטערן די אַנטוויקלונג פון אונ-זער פאַבריקאַציע; ווייל די באַן לייניעס אין אַרץ-ישראל זיינען געבויט געוואָרן אויבערהויפּט צוליב סטראַטעגישע מיליי-טער-צוועקן. אַ נייע לייניע, למשל, פון רחובות ביז קאַלקיליע וואָלט פאַר-שטאַרקט די אינדוסטריעלע טעטיקייט אין אַ גאַנצער רייע קאָלאָניעס, וואו עס עקזיסטירן שוין פאַרשיידענע פאַבריקן ס'איז אויך נויטיק צו רעגולירן די באַציאָ-נאַלע צוועק פון אַ אייזנבאַן. אַזאַ אַ באַן מוז אַרויפגעלייגט ווערן אויף אַ אַנדערע ברייט, מאַנגל, וואָס דריקט אונזער אַפּאַרט-קאַציע. די אַפּטיילונג פאַר האַנדל און אינדוסטריע אין דער ציוניסטישער פאַר-וואַלטונג האָט איינעקע מאָל באַשטימט פאַר דעם דאָזיקן צוועק געוויסע סומען פון קרן-היסוד געלדער. ביי לייטן ווערט אָבער געגעבן קרעדיט אויף אַנטוויקלונג פון נאַציאָנאַלער פאַבריקאַציע אין אַ ברייטן רעגירונג סמאַסשטאַב. און אויף וויפיל אונזער רעגירונג טוט עס ניט, וועט עס די איידישע אַגענץ מוזן טאָן.

די צוקונפטיקע הצלחה פון אונזער פאַבריקאַציע האָט אויך אַ פּאָליטישע זייט. כדי זי זאָל קאָנען פריי פאַר-שפּרייטן, אירע פּראָדוקטן אין אַרומיקע לענדער און געוויסע פּונקטן פון דער ענגלישער אימפּעריע — מוז זי באַקו-מען די שטייער פּריווילעגיעס פון ענג-לישע סחורות. דער 18טער פּונקט פון דעם מאַנדאַט גיט אַלע פעלקער האַנדל-גלייכהייט אין אַרץ-ישראל; דורך אַ גע-וויסן פּריוואַט-אָפּמאַך קאָנען מיר אָבער געבן אַ פאַרצוג ענגלישע סחורות. כדי צו פאַרלייכטערן די אַנטוויקלונג פון אונ-זער פאַבריקאַציע; ווייל די באַן לייניעס אין אַרץ-ישראל זיינען געבויט אויבערהויפּט צוליב סטראַטעגישע מיליי-טער-צוועקן. אַ נייע לייניע, למשל, פון רחובות ביז קאַלקיליע וואָלט פאַר-שטאַרקט די אינדוסטריעלע טעטיקייט אין אַ גאַנצער רייע קאָלאָניעס, וואו עס עקזיסטירן שוין פאַרשיידענע פאַבריקן אין אַ גאַנצער רייע קאָלאָניעס, וואו עס קומען קאָנקורירן מיט אונ-זער אינדוסטריע.

אַזאַ שטייער עקזי-סטירט כמעט אין אַלע לענדער, ווייל אַן אים וואָלט קיין נאַציאָנאַלע פאַבריקאַ-ציע ניט קאָנען ביישטיין קאָנען אימפּאָר-טירטע סחורות וואָס ווערן פריי פאַב-ריצירט אויף עקספּאָרט. אונזער אַריינפיר שטייער, האָט דערגרייכט בכלל נאָך צוועלף פּראָצענט פון ווערט, מוז דאָרט אַפּגערעכנט ווערן כדי צו דינען אַלס שוטץ. די רעגירונגס-קאַסע וועט פון דעם ניט לידן; ווייל זי איז אינטערעסירט איר ניקיה פון ערשט-קלאַסיקע אַרטיקלען, וואָס וועלן אַריינגעפירט ווערן אפילו ביי גרעסערע שטייערן. דער געברויכער וועט מערק, אויך ניט צאָלן שייערער, ווייל יעדע שטייערונג, פון פרייז וועט שאַפן אַ אי-נערלאַכע קאָנקורענץ און נייע פאַבריקן.

די באַדינגונגען פון טראַנספּאָרט מוזן אויסגעבעסערט ווערן. אונזער פאַרוואַל-טונג פון אייזנבאַן דאַרף פירן בעליקער פּראָדוקטן פון דער אייגענער פאַבריקאַ-ציע און אירע רויע מאַטעריאַלן. ו ו י פּרעמדע סחורות. אַזאַ גאַטערלאַכע שטי-צע גיט די רעגירונג דער נאַציאָנאַלער אינדוסטריע אין פיל מדינות, אגב, דאַר-פען געבויט ווערן נייע באַן-לייניען,